

ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ МАШИНОБУДІВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

В умовах турбулентної економіки, якій притаманні різкі непередбачувані коливання в різні боки, і коливання на ринку стають дедалі частішими [1, 15], неможливо виробити ефективного плану дій через непрогнозований стан у майбутньому. Тому для прийняття короткострокових рішень необхідно мати інформацію про всі сфери діяльності підприємства. Однією з найважливіших складових структури підприємства є фінансова сфера. Для оцінки її стану необхідно виділити певний набір індикаторів, і на основі їх відповідності існуючим нормам доцільно приймати рішення щодо вдосконалення фінансових аспектів діяльності підприємства.

Метою статті є визначення фінансового потенціалу вітчизняного машинобудівного підприємства та порівняння його фінансових показників зі світовими лідерами машинобудування.

Одним з основних індикаторів, що визначає конкурентоспроможність підприємства на внутрішньому та зовнішньому ринках є фінансовий потенціал підприємства. Він охоплює фінансову сферу діяльності підприємства, характеризує фінансові можливості його розвитку.

Існує велика кількість визначень фінансового потенціалу:

сукупність наявних фінансових ресурсів, можливостей системи щодо їх залучення та ефективного управління для досягнення тактичних цілей і стратегічної мети підприємства – максимізації вартості підприємства в довгостроковому періоді [2, 49];

обсяг власних, позичених та залучених фінансових ресурсів підприємства, якими воно може розпоряджатися для здійснення поточних і перспективних витрат [3, 52];

потенціал, який визначається обсягом, складом і структурою джерел фінансування (пасивів) підприємства, тобто частина економічного потенціалу підприємства [4, 21];

потенційні фінансові показники виробництва (прибутковість, ліквідність, платоспроможність), потенційні інвестиційні можливості [5, 258-259].

У даному дослідженні під фінансовим потенціалом розуміється інтегральний показник, що враховує показники фінансової стійкості підприємства й визначає обсяг фінансових ресурсів, що можуть бути додатково використані підприємством без загрози для фінансової автономії.

В умовах нестабільного ринку, коли особливо важко ефективно прогнозувати результати діяльності підприємства, мобільність власних фінансових ресурсів, тобто можливість швидко змінити напрям використання фінансових ресурсів, стає визначальним фактором для підтримання сталого розвитку підприємства. Оскільки прийняття управлінських рішень носить інтуїтивний характер [1, 62], то виникає необхідність постійно оновлювати інформацію про фінансовий стан підприємства. Також існує ряд індикаторів, аналіз яких у динаміці вказує на схильність підприємства до негативних впливів фінансових криз.

Таким чином, показники фінансової ефективності підприємства варто досліджувати у двох напрямках:

показники у динаміці, що дозволяють виявити та попередити негативні тенденції у функціонуванні фінансової сфери підприємства;

моментні показники, що характеризують поточний фінансовий стан підприємства, та можуть бути використані як основа для короткострокових управлінських рішень; оцінка показників проводиться на основі порівняння з нормативними значеннями даних показників (табл. 1) [6, 93].

Зважаючи на високу науко- та капіталомісткість машинобудівної галузі, значну увагу слід приділити забезпеченості

підприємства власним капіталом.

Таблиця 1. Нормативні значення фінансових показників

Показник	Критерій
Коефіцієнт автономії	$0,5 < K_a \leq 1$
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	$0,35 < K_l \rightarrow \max$
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	$0,06 < K_r \leq 1$
Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел	$0,5 < K_l \rightarrow \max$

Для визначення залежності підприємства від фінансових умов діяльності необхідно проаналізувати ряд показників фінансової стійкості АТВТ «Первомайськдизельмаш» і провідних підприємств галузі. До таких показників слід віднести рівень заборгованості підприємства щодо власного капіталу та частка короткострокової кредиторської заборгованості в сумі загальної заборгованості.

Незначна частка залученого капіталу в загальному капіталі підприємства протягом

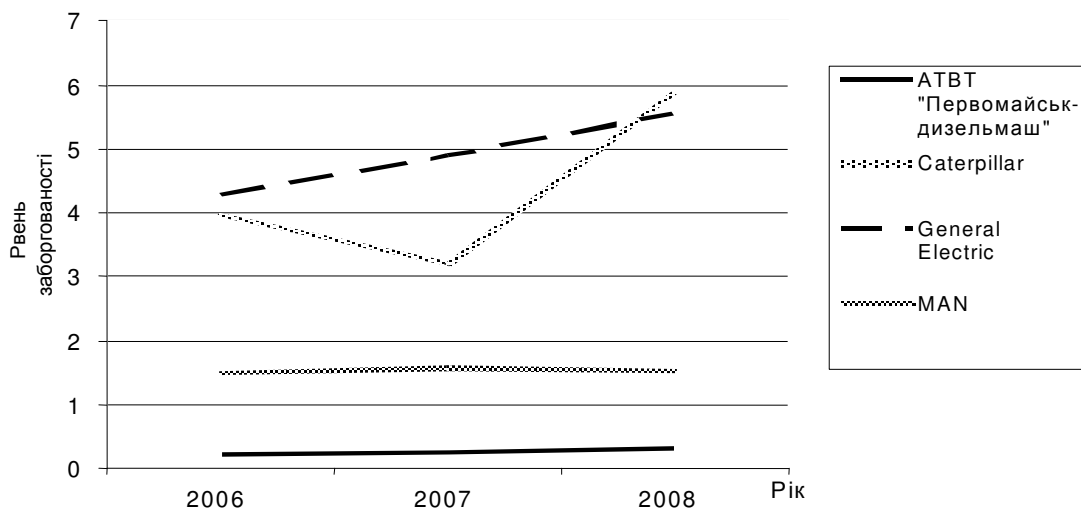
останніх років може свідчити про низьку залежність підприємства від стану фінансового ринку, порівняно з основними конкурентами Caterpillar, General Electric тощо, і таким чином, про невисокий рівень схильності до коливань світової фінансової кон'юнктури (табл. 2 та рисунок), що обумовлено невисоким рівнем залучення українських підприємств у фінансові ринки та низьким рівнем розвитку самих фінансових ринків [7, 130] (106 місце за індексом глобальної конкурентоспроможності [8]).

Таблиця 2. Рівень заборгованості підприємств машинобудівної галузі щодо власного капіталу

Підприємство	2006	2007	2008
АТВТ "Первомайськдизельмаш"	0,20	0,26	0,31
Caterpillar	3,98	3,20	5,84
General Electric	4,29	4,89	5,53
MAN	1,48	1,55	1,51

Варто відзначити, що підвищення частки залученого капіталу у структурі капіталу підприємства знижує захищеність фінансової сфери підприємства в умовах

турбулентної економіки. Дана залежність простежувалася перед азійською фінансовою кризою 1998-1999 рр. [9, 49].

Рисунок. Динаміка рівня заборгованості підприємств машинобудівної галузі

Як бачимо з табл. 1, рівень заборгованості провідних машинобудівних підприємств у період посилення кризових явищ почав стрімко зростати, що обумовлено підвищенням міжнародної конкуренції, зменшенням попиту на продукцію підприємств машинобудівної галузі, зниженням ліквідності активів підприємств і як результат – використання короткострокових банківських кредитів як джерела фінансових ресурсів для оперативного управління діяльністю підприємства.

До особливої дестабілізації фінансової ситуації на підприємстві призводить збільшення частки короткострокової кредиторської заборгованості в сумі загальної заборгованості, оскільки момент погашення заборгованості настає протягом року й в умовах браку фінансових ресурсів

може призвести до складностей при оплаті боргу, особливо при неефективному управлінні боргами й у випадках негативного прогнозу розвитку. Аналіз фінансових показників АТВТ «Первомайськдизельмаш» виявив, що ці показники є відносно сталими в динаміці й відповідають нормативним значенням (табл. 3).

У той же час частка короткострокової заборгованості АТВТ «Первомайськдизельмаш» становить – 0,98-0,99, що перевищує аналогічний показник у підприємств лідерів галузі втричі, зокрема цей показник у Caterpillar становить 0,36, а у General Electric – 0,43. Це свідчить про неповне використання фінансових можливостей підприємства, бо фактично відсутнє кредитування на довгостроковій основі, а саме цей вид кредитування є базою для оновлення основного капіталу.

Таблиця 3. Показники фінансового стану АТВТ «Первомайськдизельмаш»

Показник	2006	2007	2008
Коефіцієнт автономії	0,84	0,80	0,76
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,28	0,34	0,56
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,00	0,06	0,10
Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел	1,00	1,00	1,00
Рівень заборгованості	0,20	0,26	0,31
Частка короткострокової заборгованості в загальній сумі заборгованості	0,98	0,98	0,99

Приймаючи нормативний показник фінансової незалежності капіталізованих джерел за 0,5, можемо визначити максимальний резерв додаткового використання довгострокової заборгованості як джерела фінансування при збереженні коефіцієнтів стійкості підприємства в межах норми.

Для показника фінансової незалежності оптимальний рівень довгострокового кредитування буде визначено як 50% від власного капіталу [6, 93], де 50% – оптимальне значення коефіцієнта автономії.

Отже, допустимий рівень довгострокового кредитування для АТВТ «Первомайськдизельмаш», власний капітал якого становить 36091 тис. грн., можна визначити на рівні 18045,5 тис. грн. (36091

тис. грн. · 0,5 = 18045,5 тис. грн.).

Зважаючи на допустимий рівень довгострокового кредитування, частка короткострокової заборгованості АТВТ «Первомайськдизельмаш», яка складає 11084 тис. грн., у структурі загальної заборгованості підприємства значно знизиться і буде становити 0,38 (11084 тис. грн. / (11084 тис. грн. + 18045,5 тис. грн.)), що є співставним із показниками лідируючих підприємств машинобудівної галузі.

Таким чином, підприємство має резерв залучення довгострокових кредитів у розмірі 18045,5 тис. грн. без загрози для фінансової автономії підприємства.

Шляхом використання довгострокових кредитів має бути здійснено оновлення основних засобів АТВТ «Первомайськдизельмаш» (рівень зносу

основних активів підприємства складає 79,7%) або інвестицій у наукові розробки.

Низький рівень залучення довгострокового кредитування спричинено відсутністю позитивного іміджу підприємства для інвесторів, низьким рівнем розвитку українського фондового ринку. Усунення таких негативних причин може якісно змінити фінансову структуру підприємства та підвищити фінансовий потенціал, шляхом залучення додаткових фінансових ресурсів для оновлення основного капіталу підприємства та збільшення витрат на НДДКР.

Висновки. Порівняно із зарубіжними підприємствами машинобудівної галузі АТВТ «Первомайськдизельмаш» недостатньо залучене до фінансових ринків, що ускладнює доступ до інвестиційних ресурсів.

Основними кроками щодо поліпшення фінансового стану підприємства має бути створення позитивного кредитного іміджу підприємства шляхом залучення підприємства до світових фінансових ринків, який має бути використаний як інструмент для збільшення довгострокового кредитування підприємства й оновлення основних виробничих фондів.

Дослідження фінансового потенціалу підприємства в умовах валютно-фінансової кризи та використання фінансових показників як індикаторів стану фінансової системи підприємства потребують детального вивчення та застосування у практичній діяльності.

Література

1. Котлер Ф. Хаотика: управління та маркетинг в епоху турбулентності / Ф. Котлер, Дж.А. Касліоне [пер. з англ. під ред. Т.В. Співаковської, С.В. Співаковського]. – К.: Хімджест, ПЛАСК, 2009. – 208 с.
2. Мельник О.Г. Фінансовий потенціал машинобудівного підприємства: сутність та індикатори оцінювання / О.Г. Мельник // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Менеджмент». – 2007. – № 606. – С. 46-51.
3. Федонін О.С., Рєпіна І.М., Олексюк О.І. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посіб. – Вид. 2-ге, без змін. – К.: КНЕУ, 2006. – 316 с.
4. Митрофанов Г.В., Кравченко Г.О., Барабаш Н.С. Фінансовий аналіз: навч. посіб. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т., 2002. – 301 с.
5. Танклевська Н.С. Фінансовий потенціал як категорія управління фінансами підприємства / Н.С. Танклевська // Вісник Донбаської державної машинобудівної академії. – 2009. – № 2. – С. 257-262.
6. Кузькін Є.Ю. Фінансовий потенціал підприємств машинобудівної галузі / Є.Ю. Кузькін // Фінанси України. – 2009. – № 7. – С. 89-93.
7. Поворозник В.О. Фондовий ринок України на сучасному етапі: проблеми та шляхи їх вирішення / В.О. Поворозник // Стратегічні пріоритети. – 2007. – № 1. – С. 127-132.
8. The Global Competitiveness Index 2009-2010 rankings and 2008-2009 comparisons [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <<http://www.weforum.org/pdf/GCR09/GCR20092010fullrankings.pdf>>.
9. Ляшенко В.И., Ульянов В. В, Циклы Н. Кондратьева, кризисы конца XX – начала XXI в. на фондовых рынках стран Юго-Восточной Азии и их влияние на трансформацию экономики постсоветских стран // Економічний вісник Донбасу. – 2007. – № 2. – С. 45-61.